

Intentieverklaring bodem

Partijen:

- 1 **DE MINISTER VAN VOLKSHUISVESTING, RUIMTELIJKE ORDENING EN MILIEUBEHEER**, mevrouw dr. J.M. Cramer, hierna te noemen: de Minister van VROM;
- 2 **DE VERENIGING INTERPROVINCIAAL OVERLEG**, te dezen rechtsgeldig vertegenwoordigd door mevrouw drs. T. Klip-Martin, gemandateerd door de voorzitter, de heer J. Franssen, hierna te noemen: het IPO;
- 3 **DE VERENIGING VAN NEDERLANDSE GEMEENTEN**, waarvan de zetel is gevestigd te Den Haag, te dezen rechtsgeldig vertegenwoordigd door de heer C.H.J. Lamers, waarnemend vice-voorzitter van het bestuur, hierna te noemen: de VNG;

Overwegingen:

(1) Op het gebied van het bodembeleid is een verduidelijking van rollen, regie, verantwoordelijkheden en bevoegdheden nodig om te komen tot een betere samenhang met het ruimtelijk-economisch beleid, het realiseren van de kansen die de ondergrond biedt, een effectief beheer van grootschalige grondwaterverontreinigingen en een versnelde aanpak van de zogenaamde spoedlocaties.

(2) De ondergrond biedt kansen voor zowel ruimtelijke, economische als milieu-hygiënische vraagstukken. Deze kansen zijn bijvoorbeeld ruimtewinst, financiële winst (lagere beheerskosten), winst als gevolg van gebruik van grondwater, meer veiligheid of een beter milieu c.q. leefomgeving. Voor het verzilveren van deze kansen is het nodig dat ondergrondaspecten op een vroeg moment expliciet aan de orde komen in ruimtelijke planprocessen. Het Ministerie van VROM heeft in de periode 2006-2007 een Stimuleringsprogramma Ruimtelijke Ordening Ondergrond uitgevoerd. In dit programma zijn hiervoor handvatten gegeven (zie www.vrom.nl/ondergrond).

(3) De ondergrond heeft een zevental belangrijke functies voor mens en maatschappij, te weten:

- producent van biomassa met name in de landbouw en de bosbouw;
- nutriëntenvoorziening;
- basis voor biodiversiteit;
- fysische/culturele omgeving;
- bron voor grondstoffen, onder meer warmtekoede-opslag;

- reactievat voor koolstof;
- archeologisch erfgoed en aardkundige waarden.

Deze functies zijn vastgelegd in de internationaal onderschreven thematische bodemstrategie van de Europese Unie en kunnen worden ingezet ten behoeve van de maatschappelijke prioriteiten, zoals het klimaatbeleid, de toekomstige ruimtelijke ordening of het energievraagstuk.

(4) Deze kansen en functies maken dat behoefte bestaat aan een verdieping van het kader voor het maken van een verantwoorde afweging voor een duurzaam gebruik van de ondergrond, waarbij ook de relatie met het klimaat een belangrijk aandachtspunt is. In een dergelijk kader is aandacht voor afwegingscriteria en nader onderzoek, maar ook voor instrumentarium en de verdeling van verantwoordelijkheden.

(5) Het bodemsaneringsbeleid wordt uitgevoerd door middel van een systeem van programmering en financiering waarbij de primaire verantwoordelijkheid voor het bereiken van doelstellingen en het borgen van de doelmatigheid en rechtmatigheid van overheidsbestedingen bij de lokale overheid ligt, in casu de twaalf provincies en 29 rechtstreekse gemeenten. In samenspraak met de lokale overheden is de keuze gemaakt de programmering en uitvoering van bodemsaneringen zoveel mogelijk te combineren met andere ruimtelijke en economische ontwikkelingen, zoals volkshuisvestingsplannen, in verband met het behalen van kostenvoordeel. De beschikbare middelen zijn hierdoor de afgelopen jaren voor een belangrijk deel besteed aan het geschikt maken van ontwikkellocaties en minder aan de aanpak van de spoedlocaties.

(6) Een belangrijke doelstelling van het bodemsaneringsbeleid is dat in alle gevallen van ernstige bodemverontreiniging waarvan de sanering bij huidig gebruik spoedeisend is, uiterlijk in 2015 een noodzakelijke sanering moet hebben plaatsgevonden dan wel dat uiterlijk in 2015 tijdelijke beveiligingsmaatregelen moeten zijn genomen waarmee de risico's afdoende worden beheerst.

(7) Het Milieu- en Natuurplanbureau heeft in 2006 een maatschappelijke kosten-baten analyse van de Nederlandse bodemsaneringsoperatie uitgevoerd, waarin is geconcludeerd dat bodemsanering onder andere gezondheidswinst en andere baten kan opleveren.

(8) Naar aanleiding van de hierboven genoemde analyse heeft de Tweede Kamer de Minister van VROM verzocht om na te gaan in hoeverre een prioritering mogelijk is van de spoedlocaties door differentiatie naar locaties die bij huidig gebruik risico's geven voor de gezondheid enerzijds en de locaties met ecologische en verspreidingsrisico's anderzijds. Een probleem hierbij is dat, ondanks de reeds verrichte inspanningen, nog geen volledig beeld bestaat van alle spoedlocaties en dat nog niet alle mogelijk ernstig

verontreinigde locaties zijn onderzocht. Daarnaast moet rekening worden gehouden met voortschrijdend inzicht met betrekking tot de risico's en normen en de doorwerking daarvan op de werkvoorraad. Ten slotte is het overheidsbudget voor bodemsanering niet toereikend om alle spoedlocaties direct aan te pakken en kost het bevorderen van saneringen in eigen beheer veel tijd.

(9) Bij herstructurering binnen stedelijk gebied wordt ernaar gestreefd de financiering van bodemsanering voornamelijk te laten plaatsvinden door marktpartijen vanuit de baten van de herstructurering. Dit is echter niet altijd haalbaar. Binnen stedelijk gebied komen (pluimen van grootschalige) grondwaterverontreinigingen voor waarvan de aanpak achterwege blijft vanwege de hoge kosten, onduidelijkheid over de verantwoordelijkheden en de noodzaak van een gezamenlijke inspanning. In het landelijk gebied bedreigen (pluimen van grootschalige) grondwaterverontreinigingen de drinkwaterwinning, de natuurontwikkeling en de landbouwfunctie en het behalen van de doelstellingen van de Grondwaterrichtlijn. Daarnaast is financiering van bodemsanering in het landelijk gebied doorgaans moeilijk vanwege het ontbreken van dynamische locaties.

(10) Gezien het vorenstaande is het wenselijk, zowel wat stedelijk als landelijk gebied betreft, een gebiedsgerichte aanpak van (grootschalige) grondwaterverontreinigingen te ontwikkelen, waarbij de gevalsgesichte benadering van de pluimen wordt losgelaten, mede teneinde de financiering van de sanering van deze verontreinigingen te vergemakkelijken.

(11) Partijen streven ernaar met dit voor ogen afspraken te maken over een samenhangende aanpak van de onder 1 van de considerans genoemde onderwerpen, te weten de kansen die de ondergrond biedt, een effectief beheer van grootschalige grondwaterverontreinigingen en een versnelde aanpak van de zogenaamde spoedlocaties. De gemeenschappelijke uitgangspunten voor dit beleid zijn in deze intentieverklaring opgenomen en zullen via regionale conferenties nader worden uitgewerkt, met als doel om in een convenant, af te sluiten in november 2008, tot concrete afspraken te komen. Hierbij is van belang dat bij de vertaling van de doelstellingen naar uitvoeringsniveau beredeneerd tot een maatwerkafpraak kan worden gekomen.

Komen overeen als volgt:

Partijen onderschrijven de volgende uitgangspunten:

Artikel 1 Definities

In deze intentieverklaring wordt verstaan onder:

Bodem: Het vaste deel van de aarde met de zich daarin bevindende vloeibare en gasvormige bestanddelen en organismen.

Gebiedsgerichte plannen c.q. gebiedsvisies: Integrale beheerplannen voor de boven- en ondergrond inclusief gebiedsgericht grondwaterbeheer conform de Kaderrichtlijn Water en de Grondwaterrichtlijn.

Ernstige bodemverontreiniging: Bodem die door verontreinigende stoffen zodanig is verontreinigd dat de functionele eigenschappen voor mens, plant of dier ernstig zijn verminderd.

Grondwaterverontreiniging: Grondwater dat door verontreinigende stoffen zodanig is verontreinigd dat de functionele eigenschappen voor mens, plant of dier ernstig zijn verminderd.

Grootschalige grondwaterverontreiniging: Meerdere gevallen van grondwaterverontreiniging, ontstaan vóór 1987, die zo omvangrijk en complex zijn dat sanering met de gevalsgerichte aanpak of de clusteraanpak van de Wet bodembescherming niet meer mogelijk is.

Spoedlocaties: Locaties waarvan op grond van art. 37 Wet bodembescherming is vastgesteld dat het huidige dan wel voorgenomen gebruik van de bodem of de mogelijke verspreiding van de verontreiniging leiden tot zodanige risico's voor mens, plant of dier dat spoedige sanering noodzakelijk is.

2015-doelstelling: Het streven om alle spoedlocaties uiterlijk in 2015 gesaneerd te hebben dan wel zodanige tijdelijke beveiligingsmaatregelen te hebben getroffen dat de risico's afdoende worden beheerst.

Humane risico's: Onaanvaardbare risico's voor de mens bij huidig of voorgenomen gebruik van de bodem.

DUIV: Bestuurdersoverleg van het Ministerie van VROM (DGM), UVW, IPO en VNG.

Artikel 2 Doel en inhoud intentieverklaring

1. Deze intentieverklaring heeft tot doel om te komen tot een convenant tussen partijen waarin afspraken en verantwoordelijkheden van verschillende partijen zijn neergelegd op het gebied van (a) het duurzaam gebruik van de ondergrond,

(b) grootschalige grondwaterverontreinigingen en (c) de aanpak van gevallen van ernstige bodemverontreiniging waarvan de sanering spoedeisend is.

2. De intentieverklaring bevat een eerste aanzet voor de beleidsvoornemens en afspraken die in een convenant zullen worden opgenomen en beschrijft onder meer het proces dat door partijen zal worden gevolgd om tot nadere uitwerking en vastlegging in het convenant te komen.

Artikel 3 Gebruik ondergrond; onderzoek effecten

Partijen zullen samenwerken ter bevordering van het verwerven van kennis op het gebied van het gebruik van de ondergrond en deze kennis zoveel mogelijk benutten om ervoor te zorgen dat de verschillende vormen van gebruik van de ondergrond geen onderlinge verstoringen opleveren en het (gecombineerd) gebruik van de ondergrond op duurzame wijze kan plaatsvinden met behoud van de functies genoemd in punt 3 van de considerans.

Artikel 4 Rolverdeling

1. Partijen zullen met toepassing van de uitgangspunten in deze intentieverklaring trachten tot overeenstemming te komen over de meest wenselijke verdeling van rollen en verantwoordelijkheden met betrekking tot de ondergrond, het grondwater en de aanpak van grootschalige grondwaterverontreiniging. Het gaat hierbij niet alleen om de taken die bij de status van bevoegd gezag behoren, maar ook om de rol van de overheid ten opzichte van marktpartijen bij ontwikkelingen. Partijen zullen daarnaast bezien welke wijzigingen in regelgeving en beleid noodzakelijk zijn om de gewenste situatie te realiseren.

2. In het in artikel 2 bedoelde convenant zullen de afspraken over de verantwoordelijkheden en bevoegdheden met betrekking tot de ondergrond, het grondwater en de aanpak van grootschalige grondwaterverontreiniging worden vastgelegd; deze zullen vervolgens zonodig naar wettelijk niveau worden vertaald.

Artikel 5 Gebiedsgerichte benadering en bodembeheer

1. Partijen zullen zich inspannen bodemverontreiniging zoveel mogelijk op te pakken in gebiedsgerichte plannen c.q. gebiedsvisies.

2. Partijen zullen zich inspannen om te komen tot een regeling voor de aanpak van grootschalige grondwaterverontreinigingen, waarbij een gevalsgerichte benadering van de bron en een gebiedsgerichte benadering van de pluim voorop staan. Hierbij zal ook worden bezien of en zo ja, onder welke voorwaarden, kan worden gekomen tot een mogelijkheid van afkoop en het instellen van een lokaal, regionaal of landelijk fonds.

3. Partijen zullen zich inspannen om het bodem- en watersysteem actief en duurzaam te beheren, zowel wat betreft fysische, chemische als biologische aspecten, met inachtneming van de in punt 3 van de considerans genoemde functies. Het beleid hieromtrent zal worden vastgelegd in een bodembeheernota, structuurvisie of andere ruimtelijke plannen. De visies zullen worden geïmplementeerd in uitvoeringsplannen. Het vormgeven van deze instrumenten zal in regionale conferenties nader worden bezien en uitgewerkt, dan wel worden bijgesteld, waarna definitieve afspraken over instrumenten kunnen worden opgenomen in het in artikel 2 bedoelde convenant en zonodig naar wettelijk niveau kunnen worden vertaald.

4. In ruimtelijke plannen wordt informatie over de ondergrond op alle niveaus meegenomen. Met name het bestemmingsplan kan goed dienen om plaats te bieden aan een (sturings)paragraaf over de ondergrond. De voorschriften van de nieuwe Wro bieden hiervoor al mogelijkheden.

Artikel 6 Bodemsaneringsdoelstelling

1. Het is van belang dat alle overheden zich inzetten om de 2015-doelstelling te realiseren, te weten dat in alle gevallen van ernstige bodemverontreiniging waarvan de sanering bij huidig gebruik spoedeisend is, uiterlijk in 2015 een noodzakelijke sanering moet hebben plaatsgevonden dan wel dat uiterlijk in 2015 tijdelijke beveiligingsmaatregelen moeten zijn genomen waarmee de risico's afdoende worden beheerst. Het streven is dat de risico's van bodemverontreiniging in 2015 in ieder geval zijn beheerst.

2. De locaties waar sprake is van humane risico's bij huidig gebruik zullen met voorrang worden aangepakt.

3. De bevoegde overheden Wbb streven ernaar uiterlijk in 2010 een overzicht gereed hebben van de locaties waar sprake is van humane risico's bij huidig gebruik.

4. De inventarisaties die nodig zijn voor het samenstellen van het in lid 3 genoemde overzicht zullen in gezamenlijkheid worden uitgevoerd op basis van een landelijk uniforme onderzoeksmethode en -beoordeling, die in overleg met de bevoegde overheden Wbb zal worden vastgesteld.

5. De bevoegde overheden Wbb streven ernaar uiterlijk in 2015 een overzicht gereed te hebben van de locaties waar sprake is van overige risico's (ecologie en verspreiding). In dit overzicht zal per locatie worden aangegeven welke (tijdelijke) maatregelen zijn genomen of zijn voorzien.

Artikel 7 Bodemsaneringsbudgetten/financiering

1. In het in artikel 2 bedoelde convenant zullen de indicatieve budgetafspraken voor de komende periode (2010-2015) worden meegenomen, waarbij bij de allocatie van budgetten rekening wordt gehouden met de doelstellingen en prioriteringen.
2. In het in artikel 2 bedoelde convenant zal worden gezien welke afspraken mogelijk zijn met betrekking tot bodemsanering die dringend nodig is om maatschappelijk gewenste ontwikkelingen van de grond te kunnen krijgen en om bodemverontreiniging in het landelijk gebied aan te kunnen pakken.
3. Het Rijk draagt tot 2030 bij aan de bodemsaneringsopgave in relatie tot maatschappelijk gewenste ontwikkelingen.

Artikel 8 Procesafspraken

1. In juni-juli 2008 worden regionale conferenties gehouden om te bezien hoe de uitgangspunten per regio en gemeente kunnen worden omgezet in concrete beleidsvoornemens en afspraken.
2. De regionale conferenties vinden plaats onder regie van de kerngroep, bestaande uit vertegenwoordigers van IPO, VNG en het Ministerie van VROM, die in januari 2008 is gestart. De regionale conferenties worden in samenwerking met de Provincies georganiseerd. Ook de gemeenten die niet bevoegd gezag Wbb zijn, worden bij deze conferenties betrokken. De kerngroep spreekt met de betrokken provincie af wie zorgt voor de verslaglegging, opdat de uitkomsten van de conferenties kunnen dienen als input voor het convenant.
3. De in lid 1 bedoelde beleidsvoornemens en afspraken zullen door de kerngroep worden uitgewerkt met het oog op vastlegging in het convenant, dat in november 2008 op een landelijke bestuurdersconferentie zal worden gepresenteerd en, indien er overeenstemming is, ondertekend.

Artikel 9 Organisatie

1. De kerngroep is verantwoordelijk voor de voorbereiding van de conferenties en het convenant. Een door de kerngroep benoemde projectleider is belast met de coördinatie en sturing.
2. De kerngroep werkt onder verantwoordelijkheid van het DUIV.

Artikel 10 Actielijst

1. Dit artikel geeft aan welke acties reeds vóór sluiting van het in artikel 2 bedoelde convenant zullen worden gestart dan wel afgerond en welke partij daarbij het voortouw heeft.

a. De kerngroep zal in overleg met de betrokken provincies en gemeenten regionale conferenties organiseren, die in juni-juli 2008 zullen plaatsvinden (artikelen 8 en 9).

b. Het Rijk zal de gedachte van een fondsconstructie voor het beheer van grootschalige grondwaterverontreinigingen verder uitwerken (artikel 5 lid 2).

c. De bevoegde overheden Wbb zullen samen met het Rijk een protocol voor een landelijk uniforme onderzoeksmethode en -beoordeling ontwikkelen (artikel 6 lid 4).

d. De bevoegde overheden Wbb streven ernaar om tijdig, vóór de beoogde sluiting van het convenant, een overzicht te leveren van (potentieel) spoedeisende locaties met een verbijzondering naar locaties waar sprake is van spoedeisendheid vanwege humane risico's. Op basis van deze gegevens kan een raming van de kosten van de sanering van deze locaties worden gemaakt.
(Artikel 7 lid 1).

e. Eveneens tijdig vóór sluiting van het convenant, streven de bevoegde overheden Wbb ernaar om een overzicht te verschaffen van de gelden voor bodemsanering die dringend nodig zijn om maatschappelijk gewenste ontwikkelingen van de grond te krijgen. Dit zowel voor het stedelijk als het landelijk gebied (artikel 7 lid 2).

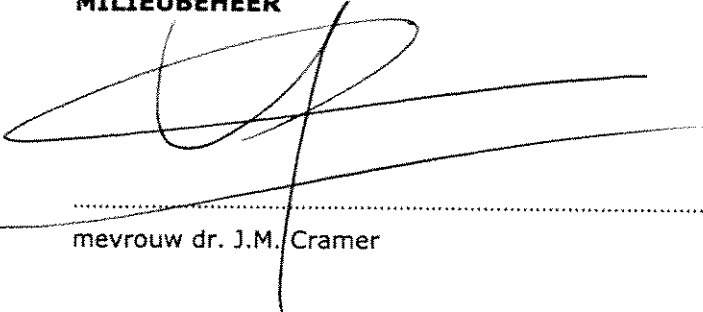
2. De (voorlopige) bevindingen zullen zoveel mogelijk beschikbaar worden gesteld aan de deelnemers van de regionale conferenties en de kerngroep.

Artikel 11 Aanvulling en/of wijziging intentieverklaring

De intentieverklaring kan alleen worden aangevuld of gewijzigd door en bij een schriftelijke verklaring die door alle partijen bij de intentieverklaring is ondertekend.

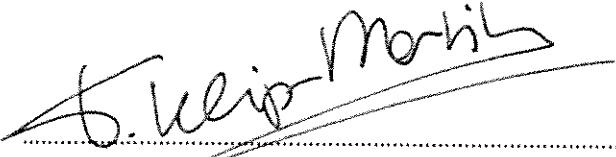
Deze intentieverklaring is in enkelvoud opgemaakt en getekend te Utrecht op 21 mei 2008.

**DE MINISTER VAN VOLKSHUISVESTING, RUIMTELIJKE ORDENING EN
MILIEUBEHEER**

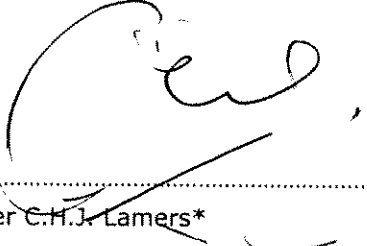
.....
mevrouw dr. J.M. Cramer

DE VERENIGING INTERPROVINCIAAL OVERLEG

.....
mevrouw drs. T. Klip-Martin

DE VERENIGING VAN NEDERLANDSE GEMEENTEN

.....
de heer C.H.J. Lamers*

* Getekend onder voorbehoud van goedkeuring door het VNG-bestuur op 2 juni 2008.

